

MARTÍ
GIRONELL
La FORÇA
D'UN DESTÍ

 Premi Ramon Llull

Columna

Martí Gironell

La força d'un destí

Premi Ramon Llull 2018

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: MARÇ DEL 2018
© MARTÍ GIRONELL I GAMERO, 2018
PUBLICAT D'ACORD AMB PONTAS LITERARY & FILM AGENCY
© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-2361-8
DIPÒSIT LEGAL: B. 2.411-2018
FOTOCOMPOSICIÓ: REALITZACIÓ PLANETA
IMPRÈS A: ROMANYÀ VALLS

www.columnnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

I

G*rowl you may, but go you must!*
Aquestes enigmàtiques paraules apareixien tatuades en l'avantbraç d'un home negre, corpulent i espatllut la presència del qual intimidava el pàl·lid, menut i esprimatxat Ceferino Carrión.

—... *but go you must?* —es va aventurar a murmurar en Ceferino amb un nul domini de la llengua anglesa.

Completava el tatuatge un veler encerclat per una corda gruixuda, una àguila amb les ales desplegadas i una àncora.

No era gens difícil deduir que el noi havia estat enxampat per un membre de la tripulació d'aquell gran vaixell, on s'havia embarcat com a polissó.

L'home va riure.

—Em delatarà? —va preguntar en Ceferino a

continuació en un francès més acceptable, però igualment entretallat.

—No pateixis, no et vull fer cap mal —li va respondre en Joe, deixant entreveure una filera de dents molt blanques.

El noi encara panteixava i feia esforços per no defugir-li la mirada.

—Tens set? Potser gana?

L'home es va posar a la gatzoneta al seu costat i es va treure de la butxaca una barreta de xocolata. En Cefe, que no sabia quantes hores feia que estava amagat dins el vaixell, l'hi va prendre d'una revolada i se la va cruspir gairebé sense desemboïllar-la. Mastegava de pressa i els ulls, que ja n'hi demanaven una altra, de xocolatina, es van aturar en les lletres que el mariner duia brodades a la part frontal del seu casquet, una gorra de plat, blanca i sense visera, on es podia llegir *Liberté*.

«Llibertat. Ai, si fos un senyal!», va pensar en Ceferino sense abaixar la guàrdia. Duia a l'esquena set intents frustrats d'embarcar-se clandestinament i feia moltes setmanes que voltava per la rodalia del port de Le Havre amb els seus companys de viatge, en Pedro i en Jaime, a la recerca d'una oportunitat per introduir-se en un d'aquells grans pailebots i traçar el seu rumb a Nova York.

A l'anomenada «terra de les promeses». De la *liberté*.

Per a en Ceferino i els seus amics havien estat dos anys d'un pelegrinatge extenuant des que havien deixat Barcelona. Els havia arribat l'edat, i no volien esperar a ser cridats per incorporar-se al servei militar obligatori en un exèrcit feixista. «Mai serviré el bàndol culpable de la mort dels meus», es repetia en Cefe quan els ànims li de- queien. També fugien de les escasses possibilitats que els oferia l'Espanya grisa dels primers anys de la dictadura franquista. Havien travessat els Piri- neus a peu, fins a arribar a Baiona, i havien conti- nuat travessant França per la part atlàntica en con- dicions molt dures. Acceptaven tot tipus de feines a canvi de menjar i un lloc que els servís d'aixo- pluc. El seu pas per la zona de Bordeus havia coin- cidit amb les setmanes de la verema, i els dies s'ha- vien transformat en jornals ocasionals de dotze hores. Els nois avançaven entre vinyes pels marges de la Garona, als peus dels grans i famosos *châteaux*, que en Ceferino contemplava en silenci mentre aprenia a distingir les diferents varietats de raïm que es collien. El grup només s'havia permès pas- sar una temporada més llarga a París. En Ceferino va treballar com a cambrer i cuiner en locals noc- turns molt concorreguts, mentre s'aficionava a la música jazz i aprenia la llengua. I quan li va arribar

la notícia que l'havien declarat pròfug al seu país, va decidir posar pel mig tot un oceà de rebel·lió. Va fixar la mirada de manera permanent en una Amèrica del Nord mitificada, però que cada vegada sentia més propera i real.

I ara que als vint-i-un anys tenia a tocar el seu somni més cobejat, un mariner de presència imponent s'hi interposava. La nau no trigaria a fer despertar els motors. Aquell home era a temps d'alertar sobre la seva presència, retornar-lo a terra ferma —en el millor dels casos— i estalviar-se un munt de problemes. Mai abans com en aquell instant havia trobat tant a faltar els seus companys d'infortuni. Era conscient que la decisió de provar d'anar per lliure en aquella ocasió el deixava en una situació força vulnerable. Viatjava sol i com a únic equipatge comptava amb la roba que duia a sobre —una camisa blava, uns pantalons de color beix i unes sabates negres de cordons molt gastades— i uns documents que li recordaven d'on venia, cap a on anava i qui deixava enrere.

—Com et dius? —li va preguntar el mariner, que mantenia una expressió conciliadora.

—Ceferino —va respondre—. Cefe —va puntualitzar.

—A mi tothom em diu Joe. Véns d'Espanya? Va respondre afirmativament.

—No ets pas el primer noi que s'aventura a

creuar l'Atlàntic. Moltes il·lusions i somnis i pocs recursos per resistir una travessia que serà llarga —li va explicar el mariner en un castellà una mica rudimentari amb què volia tranquil·litzar el noi—. M'imagino que no tens ni diners, ni menjar, ni roba. I ja t'aviso que aquest espai que has escollit no està condicionat per a les nits fredes de l'Atlàntic.

El noi, a cada suposició del mariner, assentia amb el cap.

—Què pensa fer amb mi? —va gosar preguntar en Ceferino.

—Ja t'he dit que no has de patir.

—Per què l'hauria de creure?

—Et confessaré un secret. Puc confiar en tu?

La pregunta va agafar el noi per sorpresa.

—A part de la feina de mariner d'aquest vaixell, en faig una altra. I aquesta... diguem-ne que aquesta altra no la coneix el capità —li va explicar el mariner.

Potser a en Ceferino li havia arribat el moment de preocupar-se per la seva integritat. En coneixia unes quantes, d'històries ben fosques que s'acabaven resolent mar endins.

—Un grup de mariners que acostumem a fer la ruta Le Havre - Nova York en embarcacions com aquesta ens hem organitzat per dur persones com tu —el va assenyalar amb el dit— a bon port. Però no és fàcil, i són més els tripulants que no

estan d'acord que s'ajudi els polissons que no pas els que hi estan a favor. Així que si ens en volem sortir, haurem d'actuar amb molta cura.

El noi assentia mecànicament.

—No t'amoïnis. M'ocuparé de tu —li va assegurar el mariner—. Si els corrents marins ens són favorables i no ens trobem obstacles insalvables, d'aquí a vuit dies atracarem al port de Nova York.

Per primera vegada durant tota aquella conversa, a en Ceferino se li va escapar un somriure. No va ser un gest ostentós, sinó més aviat com si el seu pensament s'hagués avançat en el temps per acariciar ni que fos amb la punta dels dits la ciutat dels gratacels. El soroll de les sirenes de bord el va tornar a la realitat sense gaires estridències.

—Estem a punt de llevar l'àncora i he d'anar a ocupar el meu lloc. No surtis de l'amagatall. Més tard vindré a veure com estàs. Et portaré aigua, alguna cosa de menjar i una manta. I no et preocupis, que tot anirà bé.

El mariner li va oferir la mà per segellar així una mena d'acord de germanor i va ser engolit per la foscor de la bodega. En Ceferino va sentir una buidor a la boca de l'estómac i més enllà. Tot d'una, els nervis, l'angúnia, la frustració i la tensió acumulats dels darrers mesos es van desfermar i van impactar contra la seva pròpia línia de flotació. Es va posar a plorar. Va ser com una tempes-

ta de tardor. Intensa i curta. La calma va venir acompanyada del moviment pausat del vaixell, arrossegat pels remolcadors. El seu viatge, si és que alguna vegada s'havia interromput, aviat conquistaria la primera milla nàutica. Però en Ceferino no en va ser conscient. Es va quedar adormit. I fins i tot es va permetre somiar.

L'estimació de vuit dies va quedar curta.

El viatge va durar dues setmanes.

Primer va necessitar adaptar-se a aquella penombra que no arribava a ser del tot fosc. I a aquell silenci que tampoc ho era. I sobretot s'havia d'acostumar a un tens aïllament mentre persistís el perill de ser descobert per algun membre de la tripulació mancat de la sensibilitat del seu protector. «Tothom em diu Joe». Agraïa, amb una sinceritat que no intentava dissimular, les visites i la companyia d'aquell homenàs. I semblava que el sentiment era recíproc. Aquell era, amb diferència, el viatge més llarg que havia afrontat en tota la seva vida; i, paradoxalment, es veia obligat a romandre quiet, callat i tancat en un espai incòmode no més gran que la cella d'una presó. Li resultava inevitable no pensar en el seu pare. Li era impossible no omplir tot aquell temps de solitud i espera amb el seu record.

—M'has portat els cigarrets? —L'Antonio Carrión picava l'ullet al seu fill.

En Ceferino només va poder visitar una vegada el seu pare a la presó, i en va tenir prou per no oblidar-se'n mai. A les acaballes de la Guerra Civil l'havien assenyalat com a comissari polític dels rojos. Els Carrión eren una família que creia en els valors de la República i s'havia significat per defensar aquests ideals.

Un dia el pare no va tornar a casa. I en Ceferino no el va veure fins al cap de dos mesos. El va trobar desmillorat, molt envellit, però també amb la fermesa i la serenor que li eren característiques. En Ceferino va voler creure que potser no el tractaven tan malament com es deia, que els carcellers havien vist en ell la bona persona que era. No es considerava un noi ingenu, però s'estimava tant el seu pare que no podia acceptar una altra possibilitat. Ni tan sols quan un somriure perdut li va mostrar una dolorosa absència.

—No pateixis, fill. Ja em poden arrencar totes les dents que no juraré fidelitat a aquest règim que ens vol anul·lar.

—Si dius això no et deixaran anar mai. I tu no has fet res de dolent —es lamentava el noi sense apartar la vista de la boca del seu pare.

—De què et serveix ser lliure si no pots pensar i actuar com tu creus? —La veu del pare era tan ferma i propera que a en Ceferino encara li feia més mal—. Ningú hauria de disposar de la

vida dels altres, ni doblegar la seva voluntat. Escolta'm bé, fill: només tu decideixes per tu.

Un dia el pare d'en Ceferino va tornar a casa. No va parlar mai de l'estada a la presó, ni va mostrar cap ressentiment. Volia recuperar la seva vida i, com que no era un home d'estar-se gaire temps aturat, quan li va arribar l'oportunitat d'enrolar-se en un vaixell mercant amb el seu fill gran no la va deixar passar. Mesos després ambdós van perdre la vida en un incident sobre el qual les fonts oficials del règim es van encarregar de desinformar adequadament.

D'allò, ja en feia vuit anys. Va ser l'1 de juliol de 1941. També un estiu al mig del mar.

—Què els va passar? —va voler saber el mariner.

—Segons el que ens van explicar, el vaixell feia una ruta que incloïa un port alemany, perquè transportava material bèl·lic camuflat per a l'exèrcit del Tercer Reich. La flota britànica se'n va ensumar alguna cosa i el va enfonsar.

El mariner mirava el noi amb compassió. D'una butxaca es va treure una petaca metàl·lica, que va compartir amb en Ceferino.

—Tots hem perdut alguna persona estimada a la guerra —va reconèixer.

Van beure en silenci, fins que l'avís del relleu de la guàrdia a coberta els va separar.

Des de llavors —això s’ho va quedar per a ell, perquè pensava que si ho deia en veu alta seria com traïr la memòria del seu pare i el seu germà—, en Ceferino sentia un rebuig insalvable pel mar. Una mena de ràbia visceral que el rosegava per dins.

Els diaris nacionals no van publicar ni una sola línia sobre l’enfonsament del vaixell mercant de la companyia naviliera Carandini. La família va interpretar que aquell silenci permetia mantenir la comèdia de la neutralitat del règim de Franco en aquella maleïda guerra. I aquell silenci informatiu els va impedir reclamar cap indemnització. La mare d’en Ceferino se’n va veure un bull per poder cobrar la pensió de viduïtat; sort en va tenir del mossèn de la parròquia. L’únic gest humanitari va venir d’Enasa —l’Empresa Nacional de Autocamiones—. O, més ben dit, del seu fundador, Vilfred Ricart. Enasa es dedicava a la fabricació de vehicles pesants, furgons i automòbils, una producció de primera necessitat per les mancances que patia l’Estat després de la Guerra Civil. Situada al barri de la Sagrera i fundada a instàncies de l’Instituto Nacional de Industria, en Ricart va donar feina a tots els fills, germans i familiars directes de les víctimes de l’enfonsament. L’empresari era fill de mariner i va quedar tan commogut per la tragèdia que hi va voler posar

remei. I va ser així com, renegant ferros i claus perquè en definitiva treballava per al règim, en Ceferino va esdevenir planxista. Un treballador modèlic i exemplar, malgrat tot. En els descansos compartia la conversa i l'afició de fumar amb dos joves damnificats pel règim, descontents com ell, amb qui planejava fugir del país.

—Compto els mesos que em falten per fer els dinou anys i després em reclamaran a files —els deia amb una indignació que escenificava llençant la burilla a terra i esclafant-la amb la sabata—, i no em dóna la gana de regalar la meva joventut a aquest collons de causa que ha mort el meu pare i el meu germà.

A la bodega del vaixell passaven els dies i els trobava a faltar.

En una ocasió el mariner es va interessar pels mètodes que havien provat els seus amics per embarcar-se. Li semblava encomiable que no haguessin desistit al tercer o quart intent. En Ceferino va fer inventari. Ho havien provat de moltes maneres: des d'ocultar-se entre els sacs dels subministraments fins a obrir un contenidor de càrrega per ficar-s'hi, passant per esmunyir-se dins un cotxe abans que fos embarcat mitjançant una grua a l'interior del vaixell. L'expressió del rostre se li va enfosquir quan va recordar les dues ocasions en què havien patit per la seva integritat en

ser descoberts per membres de la tripulació amb pocs escrúpols: «La primera», explicava en Ceferino, «ens van enxampar arraulits dins un bot salvavides, a la banda de babord de la coberta; la segona, vam ser sorpresos a la bodega del vaixell durant una ronda de guàrdia rutinària».

L'episodi que va afectar més els amics el van patir al setè i penúltim intent. La frustració començava a passar factura a l'ànim dels joves, que consideraven l'opció de desistir i quedar-se a França de manera més permanent. Però van contactar amb un mariner que, entre cerveses i gots de rom a la taverna del moll, els va oferir pujar a bord d'un vaixell fondejat a canvi dels diners que amb prou dificultat els nois havien reunit. Va ser una trampa que gairebé els va costar la vida. Quan van embarcar els van tancar en una petita estança per motius de seguretat, segons els van dir.

—No van trigar gaire a enxampar-nos —va recordar en Cefe—. Vam sentir veus i passes que s'acostaven ràpidament, van obrir la porta, ens van arrossegar cap a fora i ens van fer baixar del vaixell a cops de pal.

Tenia raó, en Joe. Després de tants intents ho haurien d'haver deixat córrer. Però va ser quan van decidir provar l'única cosa que no s'havien volgut plantejar fins llavors. Intentar-ho per separat. I ho farien camuflats entre els estibadors. Van

observar en què consistia la feina, els torns, com seleccionaven els que participarien en la càrrega de la mercaderia... Els tres amics s'hi van dedicar durant un temps per guanyar-se la confiança dels encarregats i estibadors del port, però també per familiaritzar-se amb els espais de la bodega on haurien de trobar amagatall. En Ceferino recordava l'estiba com la feina més dura que havia fet mai. Més que de planxista a Barcelona o de temporer a la verema a Bordeus.

L'elecció dels estibadors que es contractaven es feia a dit. La crida —segons l'argot portuari— es feia tres cops al dia, en torns de matí, migdia i tarda. S'aplegava una bona munió d'aspirants, tocats amb boines, que s'arremolinaven al voltant de l'encarregat, el qual, al peu mateix del vaixell, triava un equip de no més de quinze homes. I com que la càrrega o la descàrrega d'un vaixell podia durar entre vuit i deu dies, segons el tonatge, els nois tenien temps d'estudiar les seves opcions. L'operació més delicada, el transport de lingots d'or a mà, obligava a augmentar les mesures de seguretat.

En principi, el pitjor dels escenaris per introduir-se com a polissó a qualsevol lloc. O potser no.

—No m'ho vaig rumiar gaire. Precisament el dia que hi havia més ulls pendents de la nostra feina va ser quan vaig aconseguir quedar-me a

l'interior d'aquest vaixell —va explicar al sorprès mariner—. Va ser gràcies al robatori i la confusió que es va generar. No sé si en vas estar al cas. Vaig arrencar a córrer mentre sentia com les bales xiulaven molt a prop meu. Fins que vaig veure la rampa d'accés al *Liberté*, que semblava convidar-me a provar sort. Vaig travessar la coberta sense mirar enrere, em vaig amagar a la bodega i la resta ja la coneixes.

En canvi, de la sort dels seus companys de fugida, en Ceferino no en sabia res. Desitjava, això sí, que ho haguessin aconseguit en una altra nau de les amarrades a port. Ho havien decidit així, aquesta vegada, encara que portar-ho a terme sempre els costava a l'últim moment. I havia funcionat. A la bodega del *Liberté*, arraulit entre el carregament, tenia la sensació de ser a les entranyes d'una enorme balena de —segons s'havia entretingut a explicar-li en Joe— cinquanta-una mil tones de pes, dos-cents vuitanta metres de llargada i trenta-un d'amplada.

Ell n'ocupava l'equivalent a una gota d'aigua enmig d'una tempesta.

Aquella era la percepció que en Ceferino tenia del compartiment improvisat i claustrofòbic, on li feia l'efecte que el seu pare li parlava a cau d'orella i li infonia ànims: «No defalleixis, fill». Gràcies a aquests missatges animosos, al noi el

captiveri li semblava més lleuger, insignificant. I si per cas necessitava encara una petita empenta més, només havia d'enfonsar la mà dins la butxaca dels pantalons i treure's de la cartera la fotografia de la seva mare. I deixar marxar no gaire lluny la memòria —la seva situació de trànsit estancat li permetia com cap altra remoure a consciència els records— per adonar-se que la seva estada com a polissó no era tan desesperada. Li costava, això sí, habitar-se a la sensació que tot es movia molt lentament. Però no es va desanimar quan el mariner li va confirmar que, segons els càlculs revistsats del capità, la travessia seria més llarga del previst. Només el preocupava que aquell home es cansés d'ajudar-lo.

—No has de patir per això. Fins que hi arribem, jo em cuidaré de tu.

En Ceferino havia viscut tota la vida amb la sensació que res era permanent. S'havia acostumat a no sentir-se defraudat ni per les persones ni pels mals moments. Tenia una capacitat extraordinària per recuperar-se i sortir enfortit dels tràngols. I com que aquell home superava qualsevol expectativa mai imaginada, va decidir sumar-se al ritme pausat del viatge.

El noi pensava amb calma, dormia amb calma i, sobretot, menjava amb calma. Com si assaborís el variat repertori d'àpats clandestins que el mari-

ner li proporcionava. Semblava que els aconseguia amb la connivència d'un membre de l'equip de cuina que feia el despistat quan ell recollia les sobres. Era un gest inconscient. Com més temps dedicés al menjar, més estona compartiria amb en Joe, que era l'únic contacte humà que tenia.

—Aquest vaixell va guanyar el Blue Ribbon l'any 1930. Llavors es deia *Europa* i pertanyia a la marina mercant alemanya.

—Què és el Blue Ribbon?

—Era el premi que es concedia al vaixell que feia més de pressa el trajecte entre Hamburg i Nova York. Però la guerra ho va capgirar tot.

—Què va passar?

—França es va quedar el vaixell com a part del botí de guerra. A les drassanes de Saint-Nazaire el van desballestar i el van reconvertir en el que és ara: una nau a mig camí entre el creuer i el vaixell mercant. Pràctic, però al mateix temps elegant. Ja veus. El *Liberté* és un altre fill de la guerra —va dir en Joe picant-li l'ull de manera afectuosa.

El mariner el va notar capficat.

—No t'hauries d'amoïnar pel que ja no té remei. Pensa en totes les grans coses que t'estan esperant. Te'n recordes? —En Joe es va arremangar la camisa i es va assenyalar el tatuatge—. Encara no saps què hi posa, aquí?

En Ceferino va negar amb el cap.

—«Pots rondinar, però hi has d'anar!».

D'acord que els dies passaven amb una lletitud poc estimulant. Però com que en Ceferino era una persona optimista de mena, no es va deixar abatre pel pes de la incomunicació ni del pasat. Tenia l'oportunitat de posar en ordre la seva vida ni que fos per no oblidar qui era i així tenir més clar qui volia ser.

De tant en tant li arribaven les veus esmorteïdes dels passatgers. S'entretenia reconstruint-ne les converses, les relacions entre els interlocutors, les històries emocionants que protagonitzaven. Ho imaginava no com si ell fos part de la situació, sinó com si estigués contemplant una pel·lícula a les primeres fileres, mossegant una xocolatina com la que havia devorat sense contemplacions a l'inici del viatge. Era el seu secret inconfessable. A en Ceferino l'apassionava tot allò relacionat amb el món del cinema i somiava convertir-se en actor. Aquest desig li durava poc i es marfonia tan bon punt l'envaïa un calfred de realisme que el feia tocar de peus a terra i l'obligava a repassar i reconsiderar les seves opcions. Totes passaven per un mateix punt d'arribada que guardava a la cartera, juntament amb la fotografia de la seva mare i el document d'identitat espanyol. Era un paper rebregat amb una adreça escrita a mà a correcuita, la de l'únic familiar que havia fet les

Amèriques. L'oncle Ramón. Ell mateix l'havia copiada d'una carta que guardava la seva mare a la calaixera del menjador. Descobrir-la va suposar l'empta final que necessitava per marxar.

I un dia les veus de l'exterior es van distingir de manera massa clara. No com la dels tripulants inesperats que de tant en tant s'apropaven a la bodega on hi havia la càrrega i que justificaven el confinament d'en Ceferino. Aquelles veus arribaven amb una nitidesa que va inquietar el noi.

—Que ho sents? —El mariner no va trigar a apropar-se i el va convidar a parar l'orella.

—És... gent parlant? —va fer, estranyat.

El mariner assentia amb els ulls tancats.

—Hem d'aprofitar que encara no és de dia, que hi ha boira i una part del passatge ha sortit a coberta.

—Aprofitar per a què?

—Estem a punt d'arribar a port. Nova York. Ho has aconseguit.

Aquell era un home de poques paraules. En Ceferino no hauria pogut assimilar res més. Tampoc sabia què dir. I molt menys què fer. Però amb això ja hi comptava, el mariner. Li va posar les mans a les espatlles. En part perquè en aquell darrer tram l'onatge era molt fort, però sobretot perquè necessitava que li prestés atenció una última vegada.

Una última vegada abans que la sirena del vai-

xell anunciés que entraven a la badia de Manhattan, abans que les màquines s'aturessin i que els remolcadors s'encarreguessin de les maniobres d'aproximació a terra. Abans que acceptés una maleta oblidada per algun passatger anterior i un bitllet de cinc dòlars —«Un passatger sense maleta pot aixecar sospites i amb aquests diners en tens de sobres per arribar fins a casa del teu oncle»—. Fins i tot abans que sortís del seu amagatall per retrobar-se amb un cel obert a la matinada, que li permetria sentir com l'aire li remenava els cabells i li amanyagava la cara, i el convidés a confondre's amb la resta del passatge. I abans també que s'enfrontés a les preguntes amb respostes assajades dels duaners i de la brigada sanitària, encarregats de validar el seu accés a la terra promesa.

Molt abans que passés tot allò, en Ceferino es va tornar a mirar aquell tatuatge el significat del qual ja li pertanyia: «Pots rondinar, però hi has d'anar!».

—Aquí se separen els nostres camins —li va dir el mariner—. Ja saps què et toca fer ara.